

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

De Ivstitia Et Ivre ceterisq[ue] Virtutibus Cardinalibus

Lessius, Leonardus

Antverpiæ, 1632

11 Vtrùm venditor teneatur emptori defectum rei vendendæ aperire.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72459](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72459)

quam contineant; quia certi sunt integræ solutionis, idque absque difficultate.

76 Sed contraria sententia est probabilis, & verior, posse emi tali pretio absque iniustitia. in qua præter alios est etiam doctissimus vir Ludouicus Molina disp. 361. ratio est; quia dum hæc librariæ offeruntur venales, earum pretium non pendet ex commodo vnius vel paucorum, sed ex publica æstimatione, qua æstimantur si publicè in foro, sub voce præconis, concurrente tota ciuitate, proponerentur. Confirmatur, quia cum non habeant pretium lege præscriptum, illud assignandum est ex communi æstimatione. vnde si Princeps Turcarum tibi debeat 1000. aureos, nullaque vel parua sit spes obtinendæ solutionis, vel non nisi magnis sumptibus aut laboribus, fas est hoc debitum emere paruo pretio, v.g. 100. vel 50. aureis; etiam si emptor pecuniarem aliquam rationem norit, qua facile integram solutionem obtinere queat. hoc enim ad bonam ipsius fortunam pertinere existimandum est. Sæpè tamen fit vt mercatores illi peccent contra charitatem, si miseris militibus, qui per magnam inopiam coguntur eas vendere, rationabile pretium dare nolint, cum ipsi tam ingens lucrum inde reportent.

77 Aduerte tamen Primò, Integrum esse iis, qui talia chirographa habent, non æstimare difficultatem vel incertitudinem solutionis debitæ, ac proinde nolite vendere nisi integrè numeretur tota summa. vsu enim receptum est, vt hæc vendantur quanti vendi possunt absque fraude & ignorantia, intra limites summæ contentæ.

78 Secundò, Huiusmodi chirographa non posse emi tali pretio à debitore vel eius ministris, quorum officium est ea soluere: vt dictum est dub. 8. quia ipsi sunt causa malignæ solutionis: qua in re interdum grauitè peccatur à Receptoribus & Quæstoribus Principum. secus tamen si Quæstor causa non sit, & scandalum abfit.

DVBITATIO X.

Vtrum si sciam occultè debitorem meum non esse soluendo, possim ijs, qui id nesciunt, vendere illud debitum pretio ordinario.

79 **I**ste casus est frequens inter mercatores. Videri possit non esse contra iustitiam; modò mendacis vel fraudibus non alliciam emptorem. Primò, Quia qui vendit rem quanti communiter æstimatur, non facit emptori iniuriam: (nam hoc censetur iustum rei pretium) atqui iste sic vendit: ergo, &c. Nec refert, quòd ista æstimatio nitatur errore, dum putant illum debitorem esse soluendo, eò quòd passim pro opulento habeatur: quia iste error non versatur circa rei substantiam; (qualis esset, si quis emeret chirographum fictum, putans illud esse verum, vel vitrum, putans esse gemmam) sed circa aliquid extrinsecum, nempe circa conditionem quamdam non rei, quæ venditur, sed eius, qui debet eam tradere. Atqui talis error non facit contractum iniquum, nec tollit pretium vulgare: vt si rem meam, quæ est in potestate alterius, qui passim habetur vir bonus, vendam tibi cum onere illam recuperandi, & ego sciam, non sine graui difficultate recuperatum iri;

Vendens rem difficilem recuperatu.

nemo dixerit hanc venditionem esse iniustam: non enim venditoris est, explicare conditiones illas extrinsecas rei, nisi rogetur; sed emptoris est de illis inquirere, & omnia circumspicere.

Secundò, Qui vendit merces suas pretio currente, sciens maximam copiam breui proferendam in lucem, non peccat contra iustitiam, vt dictum est dubit. 5. & tamen æstimatio illa nititur errore vel ignorantia: ergo similiter nec iste contra iustitiam peccabit, qui vendit tale debitum pretio, quo vulgò æstimatur inter mercatores, etiam si illa æstimatio ex errore vel ignorantia procedat. sicut enim illæ merces ob communem æstimationem tanti valent; ita etiam istud debitum, seu obligatio chirographica.

Tertiò, Si sciam segetem delendam vel domum incendendam ab hoste, possum nihilominus eam vendere iis qui id nesciunt, pretio ordinario; & tamen nemo vellet emere, si id sciret: ergo, &c.

Quartò, Si obligatio nihil valeret quando debitor non potest soluere; ergo etiam quando non vult soluere; nec ob potentiam potest cogi: (hæc enim idem valent, secundum communem hominum æstimationem) ac proinde non possem tunc eam vendere pretio ordinario alicui mercatori, qui sua industria posset solutionem obtinere: quod tamen falsum esse constat ex dictis supra dubit. 9.

Verum quidquid sit de ratione iustitiæ, mihi videtur absolute illicitum; quia saltem est contra charitatem, maximè quando alicui tenuiori esset occasio grauis damni. deinde videtur esse contra iustitiam. sicut enim Ius fructuum agri sterilis, in se est parui momenti, nec potest vendi eo pretio, quo Ius in agro fertili: ita Ius in illum, qui non est soluendo. Vnde hoc vitium videtur intrinsecum rei, ac proinde manifestandum. quod si non fiat, saltem contractus poterit rescindi; cum dolus ei causam dederit; iuxta dicta cap. 17. dub. 5. secus est in casibus, qui in argumentis proponuntur: res enim ibi non est intrinsecè deterior, aut minoris momenti; sed per accidens, ratione alicuius extrinseci, minoris æstimata. Ex quibus patet responsio ad argumenta.

DVBITATIO XI.

Vtrum venditor teneatur emptori defectum rei vendendæ aperire.

D. Thom. art. 2. & 3.

Suppono iniquum esse vendere rem habentem vitium in quantitate, (id est, cui non est iustum pondus, aut numerus, aut mensura) aut qualitate, eo pretio, quo venderetur, si omni defectu careret; vt docet D. Thomas artic. 12. ratio est, quia in tali contractu deest æqualitas debita. sic peccant ænopolæ, qui vino miscent aquam, & frumentarij, qui tritico miscent secale aliave semina, vel quisquilias: sicut illi, qui Amos 8. dicunt, *quisquilias frumenti vendamus*. Item qui sericum tincturæ, mangonio multò faciunt ponderosius; & tamen non multò minoris vendunt, quam si fucatum non esset, qua ratione multi Antuerpiæ & alibi facti sunt ditissimi. decipiuntur enim

enim emptores, & nollent tanti libram emere, si fraudem scirent. Denique omnes, qui mensuras adhibent dolosas, contra illud Proverb. 11. *Stratera dolosa abominatio est apud Deum.* Si tamen res ex illa admixtione non esset minus bona, quam ea quae ab aliis venditur; non esset condemnandus iniustitiae, qui eodem pretio venderet: quia illa fraude nullum damnum infert emptori. Cur enim rem suam non possit ad eum statum reducere, in quo sunt res aliorum, & tunc eam vendere eodem pretio quo alij? Fit hoc interdum in vino, tritico, & similibus speciebus; dum vino valde praestanti miscetur aliud tenue, vel aqua; aut tritico valde puro, secale; ea tamen moderatione, vt non sint deteriora quam quae ab aliis passim venduntur. docet hoc aperte Lopez p.2.c.42. sui Instruēt. etiam in eo casu, quo pretium a Republ. est taxatum. Crediderim tamen, talem posse puniri, tamquam specierum vendendarum adulteratorem, & emptorum deceptorem. tales enim mixtiones sunt in Republica valde odiosae, & auctores infames.

83
Admixtio.

84
Emens rem
pretiosam
pro vilis.

85

86
Si venditor
rogetur,
tenetur
aperire.

87

Pari modo iniquum est, emere rem vitio carentem pro vitiosa; & pretiosam pro vilis, vt gemmam loco vitri; etiam si venditor ob ignorantiam, eam non pluris indicet, quam si vitiosa aut vilis esset. ratio est, quia non seruetur aequalitas. non enim venditor intendit rem donare, qua parte excedit, sed totam vt est, vendere, & iusto pretio commutare. Si tamen in aliqua regione res illa passim parui aestimaretur, eo quod ignoretur alibi eam magni fieri, posset ibi paruo emi. Sic apud Indos licitum erat contra aurum aliasque res pretiosissimas commutare specula, tintinnabula, cultellos, & similia crepundia.

Item si aliqua gemma pretiosissima in aliquo oppido, paruo aestimaretur a gemmariis illius loci, posset alius, qui earum praestantiam nosset, eas paruo emere: quia illo loco non pluris censentur valere. Denique saepe herbarum, qui venditur ad pabulum animalium, potest emi pretio, quo talia vulgo vendi solent, etiam si emptor sciat ibi pretiosas quasdam herbas contineri: ratio est, quia tota illa res ad eum usum, quo vendi solet, non pluris aestimatur. His positis

86 Resp. & Dico Primò, Si emptor roget venditorem, an res sit bona, an careat vitio, vel si petat ad certum usum; tenetur venditor ex iustitia aperire rei vitia, maxime occulta, vel talem, qualem ille desiderat offerre. est communis sententia DD. Probatur, quia tenetur ex officio explicare conditionem rei suae, quam vendendam exponit, praesertim si rogetur ab emptore; alioquin maximae contingerent fraudes, quae non possent ab emptoribus vitari. ordinariè enim nemo nouit melius rei conditiones, quam ipse venditor. Itaque si venditor affirmet rem vitio carere, eamque laudet, eum tamen occultum vitium habeat, iniuriam facit emptori; & quidem si hac ratione alliciat eum, qui alioquin emere nolisset; contractus est inualidus: quia dolus dat causam contractui, iuxta ea, quae dicta sunt c.17.d.5. Si autem voluisset quidem emere, sed non tanti, quanti nunc emit, eo quod facile reperisset illo pretio meliorem; non est quidem inualidus contractus, quia dolus non dedit causam contractui, sed solum cur pluris emeret: tenetur tamen restituere ex pretio, quanti minoris emenda fuerat; quia eatenus eum decepit.

Pari modo, si petenti ad certum usum, offerat rem inutilem vel parum vtilem: vt si pannum adustum vendat pro firmo; aromata euanida pro recentibus; semina corrupta pro sanis. Item si mangonio artis ita tegat rei vitia, vt non possint facile deprehendi; & sic vendat eam tamquam integram. tunc enim etiam si nihil dicat, tamen facto suo mentitur rei bonitatem: vt si quis guttulam argenti viui infundat in aures equi, vt excutiat segnitiem, & praeferat generositatem. In his & similibus casibus, in quibus dolus verborum vel factorum dat causam contractui, tenetur venditor ad omnia damna inde secuta; nisi tempestiue emptorem admoeat. quod intellige de damnis, quae probabiliter ex tali deceptione prauideri poterant euentura: vt si oves morbidas vendidit pro sanis, per quas totus grex est infectus: si tigna vitiosa, vnde domus ruinam est passa. Ita expressè habetur L. Iulianus 7. de actionibus empti & venditi.

Petes, Vtrum teneatur rescindere contractum, & restituere pretium?

89 Resp. Si res adhuc est integra, tenetur monere emptorem vt rescindatur contractus, si velit: si tamen nullum incommodum notabile inde timeatur emptori, & res alioquin ipsi sit utilis pro ratione pretij, non tenetur, saltem sub peccato mortali: quia etsi peccauit, nullum tamen notabile damnum intulit. sic saepe possunt excusari, qui vinum Mosellanum pro Rhenano vendiderunt, modo iustum pretium non excesserint. Si autem res non sit integra, vt si est consumpta, nec aliquid detrimenti inde emptor accepit, non tenetur; quia non fuit excessus in pretio, vt suppono, quod si fuit aliquis excessus, reuocandus est contractus ad aequalitatem per occultam compensationem. vide Lopez p.2. cap.42. vbi pro hac sententia multos citat.

Dixi, *Maxime occulta vitia aperienda*; quia potest existimare, manifesta facile ab emptore esse deprehendenda: si tamen putaret non deprehendi, teneretur etiam illa aperire: quia generatim rogatur de omnibus.

90 Notandum tamen, etiam si venditor laudet rem suam supra meritum, vel celet vitium, quod illam non reddat notabiliter minus vtilem ad usum, cui expetitur, non censeri irritum contractum, nec teneri ad restitutionem; etiam si forte emptor alioquin non fuisset empturus. Ratio est, tum quia haec ferè est consuetudo mercatorum, quae passim ab emptoribus scitur: tum quia emptor non incurrit per hoc notabilem aliquam lesionem: tum denique quia nimis durum esset tale genus hominum tam strictè obligare ad omnium vitiorum detectionem. quod maxime verum est, quando emptor expressè non rogat de vitis, sed petit rem bonam & vtilem sibi exhiberi. Ita Lopez supra, Victoria, & alij quos ibidem citat.

91 Dico Secundò, Si emptor suo iudicio fidens, rem aliquam ex multis deligat, nihil interrogans, praeterquam de pretio, non peccat venditor contra iustitiam, etiam si occultum vitium non aperiat; modo non vendat supra iustum, sed detrahat de pretio, pro ratione vitij. colligitur aperte ex D. Thoma art. 3. solum enim requirit vt defectus indicetur, ne emptor inde periculum incurrat; quod satis post contractum praestari potest. Idem aperte docet Quodlib. 2. ar. 10. consentiunt Sorus lib.

88

Tenetur
damni se-
cui.

89

An rescin-
dendus con-
tractus.

90

Si venditor
laudet rem
supra me-
ritum.

91

Si emptor
suo iudicio
fidat.

lib. 6. q. 3. ar. 2. & D. Anton. 2. p. tit. 1. cap. 17. §. 6. Lopez & Victoria supra. Probatum, quia hic nul- lam iniuriam facit in ipso contractu, nam vendit rem suam iusto pretio; neque per iniuriam allicit illum ad contrahendum: non enim vilo mendacio vel fraude est causa cur emptor emat: ergo nullam hic committit iniustitiam. si enim neque in con- tractu est iniustitia, neque in modo alliciendi ad contractum, absolute nulla est hic iniustitia. Nec obstat quod non indicet vitium, quia ad id non tenetur ex iustitia, nisi emptor petat; nam exploratio rei ad emptorem pertinet. nec enim emptor merito queri potest de iniuria sibi facta per vendi- torem, qui vitium non aperuit; sed si deceptus est, sibi imputet, eo quod iudicio suo praesens, non peti- ta sententia venditoris, rem emerit. Nec obstat L. Iulianus. 13. 7. de action. empti. & L. 1. 7. de adilitio edicto, vbi statuitur vt venditor aperiat omnia vitia occulta emptori; alioquin concedi actio- nem redhibitoriam. quia vel illa lex est positua, nec locum habet nisi vbi moribus recepta: vel intelligenda quando emptor id petit: vel solum datur actio ad rescindendum, & redhibendum per sententiam Iudicis.

92 Aduerte tamen Primò, Si venditor quodam in- genio artis, vitium rexit, non excusari; quia dolus dedit causam contractui, vt dictum est. Idem di- cendum, si rem illam ponat cum aliis vitio caren- tibus, vt distingui ab emptoribus non possit.

93 Secundò, Etiam si non sit contra iustitiam non monere emptorem dum suo iudicio fidit, tamen potest esse contra charitatem; vt si videat empto- rem ex simplicitate decipi, & putet rem ei fore inutilem, quamuis aliis inutilis non sit. Quod si

Si putatur fore noxia.

94 etiam putatur fore noxia, ratione occulti defe- ctus, videtur quoque ex iustitia teneri aperire defe- ctum, saltem post contractum; vt DD. commu- niter docent: nam hoc ipso, quo rem suam expo- nit venalem cum occulto vitio, tenetur officij sui lege cauere ex parte sua, ne quis inde aliquod no- cumentum capiat; alioquin videtur causam nocu- menti dedisse: vt si vendat equum sternacem, oves interno morbo laborantes,igna vitiosa. colligitur ex d. L. Iulianus. 7. de actionib. empti. Puto tamen ante contractum ad hoc non teneri, quando emptor suo iudicio rem emit, vt dictum est; modò illa post contractum monitione, omnia damna & incommoda possint caueri. colligitur ex Soto & Lopezio supra.

DVBITATIO XII.

Vtrum si res vendita pereat, vel deterior fiat, pereat emptori, an venditori.

95 **R**espondeo, & Dico Primo, Si res vendita pereat vel deterior fiat post traditionem, per- it emptori, etiam si pretium nondum sit solutum. Ratio est, quia per traditionem translatus est do- minium in emptorem, res autem domino perit. vide supra c. 3. dub. 3. & infra dub. 19.

96 Dico Secundò, Si pereat ante traditionem, sit- que res certa & determinata, (v. g. hic equus, hæc domus, hoc dolium vini) peracto contractu venditionis, perit emptori; vnde non tenetur venditor eius pretium restituere. Pari quoque modo eius incrementum ad emptorem pertinet.

Ita Siluester v. Emptio, num. 3. & Couarr. practic. quaestio c. 3. nu. 5. patet ex L. Quod sapè. 35. §. In his. 7. de contrahenda empt. & ex L. 1. & se- quent. C. de periculis & commodis rei vendita. Ratio est, quia contractus venditionis rei determi- nata, absolute celebratus, sufficiens est Iure geni- tium ad transferendum dominium: quod autem re ipsa dominium non transferat ante traditionem, est ex dispositione Iuris ciuilib, quod ob certas causas ita statuit, vt dictum est c. 3. dub. 3. noluit tamen hoc Ius impedire, quin ante traditionem omnia rei comoda & incommoda ad emptorem pertinerent, perinde ac si dominium translatum esset, itaque etsi impediat dominium, non tamen impedit effectum, qui ex dominio sequi solet. Idque merito, quia mens contrahentium est, vt sta- tim res cum sequentibus eius euentis ad empto- rem pertineat, nisi aliter expressè sit conuenitum. Si tamen culpa venditoris, qui ex officio tenetur rem custodire, donec eam tradat emptori, deter- rior fiat, vel pereat; ipse tenetur. Similiter si sit in mora tradendi, & interim pereat vel deterior fiat; nisi similiter deterior futura fuisset apud empto- rem; vt rectè docet Siluester supra.

Dico Tertio, Si autem res sit indeterminata? (vt 97 si quis emat 10. modios tritici ex messe vel grana- rio, 10. oves ex grege) vel si emat rem determina- tam, sed ad mensuram, (v. g. totum aceruum tritici vno floreno in singulas mensuras) tunc ante rei traditionem vel mensurationem, periculum in- teritus pertinet ad venditorem. Ita Siluest. supra, Couarr. n. 7. & expressè habetur d. L. Quod sapè. §. In his. 7. de contrahenda emptione. Ratio est, quia quando fit emptio rei indeterminata, vel ad mensuram, intelligitur tacita conditio, si res tra- datur; vt dicitur in illa lege. vnde nisi sequatur tradi- tio vel mensuratio (in qua continetur quædam traditio, cum coram emptore fieri debeat) emptor non tenetur; quia non censetur perfecta venditio, cum conditio non sit impleta.

Aduerte tamen, si res fiat interim melior, vel deterior absque culpa & mora venditoris, com- modum & incommodum pertinere ad emptorem. Ratio est, quia emit rem prout erit tempore tradi- tionis, exponens se fortuitis euentibus. vide Silue- strum & Couarr. supra.

DVBITATIO XIII.

Vtrum venditor possit percipere fructus vel utilitates rei à se vendita, donec solvatur pretium.

99 **C**ouarruias lib. 3. variarum c. 4. nu. 1. & se- quentibus, affirmat, fructus post venditio- nem natos, deberi venditori, donec emptor pre- tium soluerit: quod si res tradita fuerit, & emptor hos fructus percipiat, ipsum teneri eos compen- sare pecunia, quia reuera ad venditorem perti- nent; etiam si emptor non fuerit in mora, vt dum ei concessus est terminus ad soluendum. probat ex L. Curabit. 5. C. de action. empti; vbi dicitur, Curabit Praeses Prouincia compellere emptorem, qui nactus possessionem, fructus percipit, partem pretij, quæ penes se habet, cum vsuris restituere, quas & per- ceptorum fructuum ratio, & minoris ætatis fauor, licet